

מסורת הש"ס

(א) ברית נח, (ב) נח
פירוש בענין ערך חבל
(ג) (א) נח (ב) נח (ג) נח
ס' ס' וימח ע"ה (ד) נח
הענין דקרא פ' חל של
מלך, (ה) נח הענין בענין
מל' ח' וי' תחלה דחילה
דמי ט"ו חל ל' ל' ל' ל'
למסמכה, י' ל' ל' י'
מחטם ח' חלה כדיל'
(ו) וי' וי'.

תורה אור השלם

1. ובני ישראל למספרם
ראשי האבות וישי
האלפים והמאות
והשורות המשרתים את
המלך לכל דבר
המחלקות
והיציאת חרש בחרש
לכל חרש השנה
המחלקת הארץ עשרים
וארבעה אלף.
דברי הימים א כז א
2. וישלחם לבעונה
עשרת אלפים בחרש
חליפות חרש יהיו
בלבנות שנים תריסר
בבית וארבעים על
הבסיס.
3. ואהרן בן אדם האנח
מחנך
ובמדינת
לעזיזים.
יחזקאל כא יא
4. והיה כי יאמרו אליך
על מה אתה נאנח
ואמרת אל שמועה כי
באה וגמס כל לב ורפו
כל ידים ובהנה כל רוח
וכל בריבם תלכנה מים
דבה באה ונחיתה נאם
אדני אלהים.
יחזקאל כא יב
5. שוא לכם משכבתי
קום מאחרי שבת אכלי
לחם העצבים כן יחן
לידיו אלהים.
החלים קכו ב

אף על פי פרק חמישי כתובות

סב.

עין משפט
נר מצוה

צב א ב מ"י פיר' מה' א
חיות ה' א פמנ
לחן סל טו"ע אה"ע
סמל טו פמ"י א:
צב ג מ"י טו"ע סל
קע"י כ:

תוספות ר"ד

ברני: הטיילים וכו'. כי
אתר רב דומי אמר כנן
מפני דמערבא: הפועלים
וכו'. אמר ר"ס לאביי
איכסל תנא לאשמעין
בבבד את אשתו טייל
ופועל פ' דלא תחוקא
מח' דקמני שבת א'
אלא בטיילים ופועל
דאי חסרין א' בשבת
וכי"ש ספנין ונפלין וחי'ת
נמי א' בשבת איל

אורחא דמילתא. דרך ארץ שלא ישא חטא ואפי' הוא יכול
לפתותה שמתן לו רשות: לכל דבר המחלקות הבאה והיוצאת חרש
בחרש. בדברי הימים במחלקות שהיו עובדים את דוד כל מחלקות
חרש. ואע"ג דמשמעותא דעניינא משמע שלא היה פורש מביתו

אורחא דמילתא כמה אמר רב חרש כאן
וחדש בבית שנאמר י' לכל דבר המחלקות
הבאה והיוצאת חרש בחרש לכל חרש השנה
ור' יוחנן אמר חרש כאן ושנים בביתו שנאמר
חרש יהיו בלבנות שנים חרשים בביתו ורב
נמי מ"ט לא אמר מהדיא שאני בנין בית
המקדש דאפשר ע"י אחרים ור' יוחנן מ"ט
לא אמר מהדיא שאני התם דאית ליה
הרווחה^(א) אמר רב אנהא שוברת חצי גופו
של אדם שנאמר י' אהתה בן אדם האנח
בשכרון מתנים ובמדינות תאנה ורבי יוחנן
אמר אף כל גופו של אדם שנאמר ויהיה כי
יאמרו אליך על מה אתה נאנח ואמרת אל
שמועה כי באה וגמס כל לב ורפו כל ידים
ובהנה כל רוח וכל בריבם תלכנה מים ורבי
יוחנן נמי הכתיב בשכרון מתנים ההיא דכי
מתחלא מתנים מתחלא ורב נמי הכתי' וגמס
כל לב ורפו כל ידים ובהנה כל רוח שאני
שמועה דבית המקדש דתקיפא טובא ההוא
ישראל ועובד כוכבים דהוו קאולי באורחא
בהרי הרדי לא אימצי עובד כוכבים
לסגויי בהרי ישראל אדכריה חורבן בית
המקדש נגיד ואיתנה ואפ"ה לא אימצי
עובד כוכבים לסגויי בהריה א"ל לאו אמריתו
אנהא שוברת חצי גופו של אדם א"ל ה"מ
מילתא חרתי אבל הא דשנן בה לא דאמרי
אינשי דמלפי תכלי לא ב' בהתה: "הטיילין
בכל יום: מאי טיילין אמר רבא בני פירקי
א"ל אביי מאן דכתיב בהו' שוא לכם משכבתי
קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן
לידיו שנא ויאמר רב יצחק אלו נשותיהן
של ת"ת שמגדרות שינה מעניניהם בעוה"ו
ובאות לחי העוה"ב ואת אמרת בני פירקי אלא
אמר אביי כדרך דאמר רב כגון רב שמואל
בר שילת דאכיל מדידיה ושתי מדידיה וגני
בטולא דאפדינה ולא חליף פ' פריסתקא
דמולכא אבביה כי אתא רבין אמר כגון מפנקי
דמערבא ר' אבהו הוה קאי בי באני הוו סמכי
ליה תרי עברי איפחית בי באני מתותיה
איתרמי ל' עמודא סליק ואסקינהו ר' יוחנן
הוה קסליק בדרגא הוו סמכי ליה רב אמי ורב
אסי איפחיתא דרגא תותיה סליק ואסקינהו
אמרי ליה רבנן וכי מאחר דהכי למה ליה
למיסמכיה אמר להו א"כ מה אניה לעת
זקנה: והפועלים שתיים בשבת: והתניא
הפועלים אחת בשבת א"ר יוסי ברבי חנינא
לא קשיא כאן בעושי מלאכה בעירין כאן
בעושי מלאכה בעירי אחרת תניא נמי הכי
הפועלים שתיים בשבת במה דברים אמורים
בעושי מלאכה בעירין אבל בעושי מלאכה
בעיר אחרת אחת בשבת: החמרים אחת
רב חנן לאביי איכפל תנא לאשמעין

אלא אורחא דמילתא כמה. פי' בקונטרס שלא ישא חטא ואפי' הוא יכול
לפתותה וכו' והוא ר"ע וכל הנהו דלקמן וי"ל
דהתם נלא פתוי היו שמחות שהיו בעליהן הולכין ללמוד תורה ולהיות
תלמידי חכמים ואדרבה אדעתא דהכי נשאו שילכו ללמוד תורה ונראה
לר"י דאפועלים קאי ולא לחמלמדים
דהא אפי' שלא נדרשות ואלו לעולם
ל' יום ויחזור לביתו יום אחד והכא
קרא קלמר חדש צנינו או ב' חדשים
למ"ד דאע"פ שהוא נדרשות אלא
אפועלים קאי וקרא נמי דמיתיי
בפועלים איירי וא"ת והכי קלמר
בסמון שאני התם דאית להו רווחא
פועלים דמתני' נמי אית להו רווחא
וי"ל רווחא דהתם דמלאכת המלך
נפיש: שאני שמועת בית המקדש
דתיקפא טובא. וא"ת והא הלא קרא
דואתה בן אדם האנח בשכרון מתנים
גני כהמ"ק כתיב דכתיב כהנ"י והיה
כי יאמרו אליך על מה אתה נאנח
ואמרת (להם) אל שמועה כי באה
וגמס כל לב וי"ל דההוא קרא קודם
חורבן כתיב וכן היה אומר נביא
לישראל שהיה נאנח על שמועת המקדש
שעמד ליחרב ולא וגמס כל לב מתוך
האנחה שמהי אחר החורבן על שמועת
בית המקדש:
טיילין. על שם שדרס בטולא
דלאפדינהו:
מגדרות שינה מעניניהם.
במלמדים הלומדים
בעירם קאי דאי בעיר אחרת אמאי
מגדרות שינה הא אין דרך ליכנס
בעיר ללילה: והתניא הפועלים
אחת בשבת. מירשא דקמני הפועלים
שבת אחת לא מני למיפךך דרישא
לאו דדין עונה מייירי אלא אדרבה
אשמעינן דשרי לשנות ולגטל עונה
ממה שהיה מנהגם תחלה אבל
מגרייתא פריך שפיר דאיירי דין
עונה האמורה במורה ולא ביצאה
שלא נדרשות מדקמני אחת בשבת ולא
קמני שבת אחת כמו במתני' ומשני
דבעושה מלאכה בעיר אחרת איירי
והיה דרכם ומנהגם קד ווא"ת מאי
אירא כשהנהגם יומר אין הרשות בידם
שבת אחת דפרישית במתני' וי"ל
דבגרייתא קמ"ל דאע"פ שמהגם כן
לעשות מלאכה בעיר אחרת אס דאי'
לשנות ולשהות יומר אין הרשות בידם
ור"י דין היה אומר דג' מדות
בפועלי' דהעושי מלאכה בעירין שמים
שבת דמתנן במתני' ובגרייתא בעושי
מלאכה בעיר אחרת וחזרין בכל יום
לביית אחת בשבת לפי שיש להם
טורח הדרך אבל אומס שאין חזרין
לביית בן היה מנהגם בן לא היה
כמו רישא דמתני' דקמני יולאין שבת
אחת משמע שג' כל' ב' בחור
וחזרין בכל יום שמיני אבל ר"י
לא פירש אלא ב' מדות שמים
שבת ואחת שבת דפרישית:
רואה

אורחא דמילתא. דרך ארץ שלא ישא חטא ואפי' הוא יכול
לפתותה שמתן לו רשות: לכל דבר המחלקות הבאה והיוצאת חרש
בחרש. בדברי הימים במחלקות שהיו עובדים את דוד כל מחלקות
חרש. ואע"ג דמשמעותא דעניינא משמע שלא היה פורש מביתו
אלא חרש אחד בשנה ואין ללמוד
משם אלא חרש כאן וי"א חדשים
המחלקות נצנים ומשרתים ששה שמי
עם השאר ו' ח' חדשים כדילוג וו' ח'
חדשים כדילוג ו' ח' ח' ח' ח' ח'
חדש נחשד הרי חדש צנינו רבו
וחשד צנינו וקף כאן חדש צנינו רבו
וחשד צנינו: ושנים חדשים צנינו.
אלפים צנינו. שהרי ו' ח' ח' ח' ח' ח'
התם וישלחם לבעונה עשרת אלפים
בחרש כשמלפין אלו הולכין עשרת
אלפים אחרים וחדש השלישי עשרת
אלפים שלישי' נהא שעתיד הראשון
צנינו ב' חדשים וכן כולם במלפיהם
ק: שאפשר ע"י אחרים. לפי מנין
החליפות כן היו עולים: שאני הסס
דא"ס ליה הרווחה. שהיו נהנים מבית
המלך וליכא רוח ביתא לפיק מקבלת
עליה שהי' צנינו המלך [חדש] אחד
משני חדשים שכיין שיש לו סכר יש לה
מוזנות מרווחים ותכשיתין אצל ת"ת
מלוה דליה הו': אנהא שוברת כו'.
איירי דאפלונו זה רב ורבי יוחנן
בדרשא דקרא נקט לה נמי הכא:
מתנים. כחלמנע הגוף: דשנן כה.
הורגלו זה כמו כיון דדש דש (וגיטין
דף ק"ו): דמלאכה כפלי לא כהפס. אשה
הלומדות לשכל צנינו לקונדס אינה
תמיאה ומפתחת צנינו ח' מהם שכבר
לימודה צני פירקי. תלמידים שחבר
מלו להם צנינו שונים פרקם ולנים
צנינו: מאן דכתיב כן. כשצילם
נאמר לצנינו אומניות: שוא לכם
משכבתי קום מאחרי שבת. למלאכה
הרשות אוכלי לחםם צנצנ כן יתן
הקב"ה לידיו שנא למי שמגדרות
לכבודו ולמנוחו שניה: מגדרות
שינה. ממתינות את צניניהן שכן
צנינו רבס ושונים פירקם. אלא
שעת שינה עודן צנינו רבן ואח
אחרת יש להן פנאי לעונה בכל לילה:
רב שמואל בר שילת. מלמד חינוקות
היה ומתפרנס מהן כדאמר' בגערה
שנתפתחה (לע"ל ג'). ולא חליף פריסתקא
דמולכא אבביה. אין שליח מלך
פרס עובד על פתחו לשאל לו עבודת
המלך שאין עין המלך עליו שאינו
עשיר צניניהם: מפנקי דמערבא.
בני ארץ ישראל מעוגנים במלאכה
ומשמה לכן הם גריפים ובעלי כח
לחששים: איפחית בי כגני. תחת
המתחלפות יש חלל שהמים נופלים
שם: אסקינהו. העלה את הענדים
צידו אחת ובשניה היה מטפס ועולה
צמוד: מאחר דהכי. שצנעל כח
אחת: אס כן. שחשים את כחי ולא יתמכרין: מה אני. כח צנעמי להשתמש בו לעת זקנה: בעירם. שמים שבת: איכפל
תנא לאשמעין טייל ופועל. תנא דקחם לעיל [פא]: המדיר את אשתו בית הלל אומרים שבת אחת אין לו לומר זאת לא כספן
ולא כגמל ולא כחמר ולא כתלמידי חכמים שהרי י"א [אף החמר] עונות אחת בשבת ושציל יום אחד יוציא ויחן כחמיה הרי
עונות משענה לשבעה וכו' שגמל וספן אין כגלל הזה אלא טייל ופועל העושה מלאכה בעירו שדרכו לשמש שמים שבת:
אכולהו

